

Artikelgewijze toelichting Bomenverordening gemeente Eijsden-Margraten 2015

Artikel 1: Begripsomschrijvingen

- a. **Boom:** Afbakening van het begrip boom is van belang in verband met het aangeven van de ondergrens van de bescherming. Een minimale diktemaat is de meest gangbare en meest heldere vorm van afbakening. Andere vormen, zoals het vrijgeven van bepaalde boomsoorten (erven, tuinen of wijken) of leeftijdscategorieën, leiden sneller tot misverstanden en vergissingen. Om dezelfde reden wordt het werken met omtrekmaten ontraden, omdat niet iedereen het verschil meteen (her)kent tussen doorsnede en omtrek.
- b. **Houtopstand:** Een kernbegrip van deze verordening. Door dit begrip wordt duidelijk dat de bescherming in sommige gevallen betrekking heeft op meer dan bomen alleen.
Boomvormer: Een boomvormer is een houtig, opgaand gewas met ontwikkeling van één of meer hoofdtakken. Een boomvormer kan uitgroeien tot een boom, een meerstammige boom of een boomachtige struik. In het alledaagse spraakgebruik heeft een boom één of slechts enkele stammen. In de natuur bestaat er echter een geleidelijke overgang: heester - struik - struikachtige boom - (meerstammige) boom.
Hakhout: Eén of meer bomen of boomvormers, die na te zijn geveld, opnieuw op de stronk uitlopen. Hakhout werd vroeger geteeld ten behoeve van de houtopbrengst (geriefhout). Na het afzetten (afzagen) liep de opstand opnieuw uit en ging dus als element niet verloren. Nog voorkomend hakhout is nu in de meeste gevallen uitgegroeid tot zwaar hout en voor het afzetten ervan bestaat nagenoeg geen economische noodzaak/belangstelling meer. De bestaande hakhoutopstanden worden door de Gemeente Eijsden-Margraten als waardevol landschapselement beschouwt.
Houtwal: Lijnvormige bosaanplant hoofdzakelijk bestaande uit inheemse heesters, struiken en boomvormers.
(lint) Begroeiing: Vanwege de grote ecologische waarde van dergelijke begroeiingen (bijv. een meidoorn- of mispelhaag) is bescherming hiervan een noodzaak. Er staat "begroeiing" in plaats van beplanting om ook spontaan opgeslagen groen bescherming te bieden.
Bosplantsoen: Aanplant van jong bos, bestaande uit hoofdzakelijk heesters, struiken en boomvormers.
Struweel: Een begroeiing van hoofdzakelijk inheemse soorten heesters en struiken.
Heg: Een lintvormige aanplant van heesters of struiken, al dan niet in een vorm gesnoeid, met een minimale lengte van 3 meter.
- c. **Beschermde boom:** Het kernbegrip van deze verordening, waarop het kapverbod en de ontheffingsplicht van toepassing is. Een boom of houtopstand is beschermd indien deze is aangewezen en vastgelegd op de Kaart en is opgenomen in de bijbehorende lijst beschermde bomen.
- d. **Kaart:** Een beleidskaart biedt het voordeel dat snel te zien is wat waar beschermd is. Een kaart werkt daarom efficiënter dan enkel een lijst. De bijbehorende lijst dient als nadere toelichting op de kaart. Dat betekent dat in geval van een verschil tussen kaart en lijst, de lijst geraadpleegd dient te worden om erachter te komen wat de motivering van de bescherming is en daarmee de omvang van de bescherming.
- e. **Vellen:** Elke wijze van het te gronde richten van een houtopstand ongeacht of dit gedeeltelijk is, bijvoorbeeld bij kappen, of volledig, zoals bij rooien (inclusief stobbe verwijderen). Ook ingrepen die een ingrijpende wijziging betekenen, zoals kandelaberen, knotten of het snoeien van meer dan 20 procent van het kroonvolume, vallen onder vellen. Dit om het ernstig beschadigen of ontsieren van een boomkroon tegen te kunnen gaan. Het in stand houden door periodieke snoei van de door kandelaberen of knotten ontstane kroonvorm is niet ontheffingsplichtig. De eerste keer kandelaberen, rigoureuze vormsnoei of knotten is wel ontheffingsplichtig. Het verwijderen van hoofdwortels, waarvan kan worden aangenomen dat daardoor de houtopstand ernstige schade oploopt, valt eveneens onder het begrip vellen. Door de verordening ook van toepassing te laten zijn op het ernstig beschadigen of ontsieren van samengestelde verschijningsvormen, worden grootschalige ingrepen in houtopstand eveneens ontheffingsplichtig.
Kandelaberen is het op latere leeftijd sterk inkorten (meer dan 50% van de lengte) van de gesteltakken van een boom, waardoor er alleen nog takstompen overblijven. Kandelaberen is een maatregel waarbij de boom verminkt wordt en kan verzwakken. Kandelaberen kan een vorm van vormsnoei zijn en onderdeel vormen van een periodieke beheermaatregel om een bepaalde boomvorm te handhaven. De eerste keer kandelaberen van beschermde bomen is ontheffingsplichtig.

Knotten is het periodiek geheel of gedeeltelijk verwijderen van uitgelopen takhout tot op de oude snoeiplaats. Een knotboom ontstaat door de boom op een bepaalde hoogte af te zagen. Knotten kan een vorm van vormsnoei zijn en onderdeel vormen van een periodieke beheermaatregel om een bepaalde boomvorm te handhaven.

- f. **Boomwaarde:** De richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en houtige gewassen (www.boomtaxateur.nl) voor de monetaire boomwaarde worden jaarlijks vastgesteld aan de hand van de prijsindexcijfers van het CBS, marktprijsmiddelen en andere kengetallen. De richtlijnen gelden als de meest deskundige methodiek voor de wijze van vaststellen van de geldwaarde van bomen en zijn in de rechtspraak erkend. Het spreekt overigens voor zich dat bomen ook vele andere waarden dan monetaire waarde kunnen vertegenwoordigen.
- g. **Bomen effect analyse:** Waardevolle houtopstanden worden regelmatig (ernstig) beschadigd of vernietigd door bouw en aanleg van huizen, wegen, rioleringen of kabels en leidingen. Vaak gebeurt dit ongewenst en onbedoeld, omdat er te laat is gekeken naar de gevolgen voor de bomen, waardoor ze niet ingepast of (onherstelbaar) beschadigd raken. De bomen effect analyse (BEA) is de landelijke richtlijn van de Bomenstichting voor een nauwgezette en onafhankelijke beoordeling, voorafgaand aan de voorgenomen bouw of aanleg. Deze standaardisering waarborgt de boomtechnische kwaliteit en garandeert een goede beoordeling van alle effecten en mogelijke alternatieven. Een BEA dient uitgevoerd te worden door een deskundig boomverzorger of boomtechnisch adviseur. De resultaten van deze beoordeling kunnen vervolgens worden meegenomen in de besluitvorming rond bouw of aanleg.

Artikel 2: Kaart en lijst beschermde bomen

- 1) De lijst met beschermde bomen bevat bijzondere beschermwaardige bomen en andere houtopstanden. De lijst kan ook houtopstanden bevatten met een kleinere dwarsdoorsnede dan in artikel 1 genoemd. Op deze wijze kan (landschappelijk) waardevolle houtopstand, zoals beeldbepalende graften, holle wegen of een nieuw aangeplante herdenkingsboom met een kleinere dikte maat toch bescherming genieten.
Duurzaam behoud van houtopstand op de lijst van beschermde bomen heeft een hoge prioriteit. De houtopstand is extra beschermd doordat alleen bij hoge uitzondering een ontheffing wordt verleend.
- 3) Naast de in lid 3 genoemde gegevens per houtopstand kan een redengevende beschrijving worden toegevoegd. De redengevende beschrijving is een zorgvuldige motivering van de reden(en) waarom de desbetreffende houtopstand is aangewezen als beschermde boom. Een nauwgezette omschrijving voorkomt niet alleen juridische complicaties, maar creëert tevens draagvlak voor het duurzaam in stand houden van deze beschermde bomen. De beschrijving geeft meer inzicht en duidelijkheid omtrent de natuur-, milieu-, cultuurhistorische- en andere waarden en eventuele bijzondere functies van de houtopstand. Daarnaast is de redengevende beschrijving een toetsingskader voor een aanvraag van een ontheffing, waardoor een besluit beter gemotiveerd en afgewogen kan worden. Verder wordt hier aangegeven waaraan een lokale beschermde bomenlijst minimaal moet voldoen. Het is belangrijk om de eigenaar en/of zakelijk gerechtigde en het kadastraal perceelsnummer te weten. Daarnaast zijn boomsoort en stamomvang belangrijke gegevens om vast te leggen.
- 5) Eigenaren van aangewezen beschermde bomen ontvangen een besluit tot plaatsing op de lijst van beschermde bomen waartegen bezwaar en beroep openstaat. Het ligt voor de hand dat ook informeel overleg en inspraak vooraf met de eigenaren wordt betracht.

Artikel 3: Kapverbod

- 1) Gekozen is voor een beperkt en concreet kapverbod voor aangewezen beschermde bomen (let op : onder beschermde boom valt ook houtopstand) geplaatst op kaart en bijbehorende lijst beschermde bomen. Er is bewust gekozen voor een ontheffingenstelsel in plaats van een vergunningenstelsel om aan te geven dat in beginsel een ontheffing slechts bij hoge uitzondering wordt verleend. Ook bij interpretatieverschillen, bij gerede twijfel of bij tegenstrijdige deskundigenadviezen en vergelijkbare randgevallen geldt dat de ontheffing niet wordt verleend. Een ontheffing is dus een uitdrukking van een juridisch voorzorgsbeginsel. Dit in tegenstelling tot een vergunning die bij twijfelgevallen in beginsel wel verleend wordt.
Dode houtopstand: Er wordt voor het kapverbod geen onderscheid gemaakt tussen vitale en afgestorven houtopstand. Hiermee kan voorkomen worden dat een kwaadwillende boomeigenaar er voor zorgt dat een gezonde boom dood gaat of `bij vergissing` een gezonde boom kapt. Het

- kan tevens wenselijk zijn om dode bomen te bewaren vanwege hun ecologisch waardevolle functies of omdat er wettelijk beschermde diersoorten in nestelen.
- 2) De drie genoemde categorieën houtopstanden vallen eveneens onder het kapverbod om de dagelijkse praktijk van het groen- en bomenbeheer niet te frustreren. Houtopstand aangeplant in het kader van een herplantplicht of instandhoudingplicht mag natuurlijk niet weer vrijelijk gekapt kunnen worden. Hetzelfde geldt voor houtopstand, die in het kader van een overeenkomst met gemeente of provincie aangeplant of in het kader van ruimtelijk projecten is aangelegd.
 - 3) a. Indien sprake is van acute boomziekten moet het kapverbod buiten werking gesteld zijn.
b. In geval sprake is van het voor de eerste maal knotten of kandelaberen van bomen die op de lijst beschermde bomen staan, of deel uitmaken van de bomen als vermeld in art. 3 lid 2 geldt dat deze handelingen ontheffingsplichtig zijn.

Artikel 4: Criteria

Dit artikel bevat de criteria, die in ieder besluit inzake een aanvraag tot vellen genoemd moeten worden. Stijlzwijgend wordt ervan uitgegaan dat (te) zieke of gevaarlijke bomen altijd voor ontheffing in aanmerking zullen komen. De Burgemeester kan toestemming geven tot direct vellen, indien sprake is acuut gevaar of vergelijkbaar spoedeisend belang. Direct vellen als gevolg van grote gevaarstelling of vergelijkbaar spoedeisend belang van openbare orde of veiligheid is bedoeld aan te sluiten bij de bevoegdheden van de Burgemeester op grond van de artikelen 173 en 175 van de Gemeentewet. Indien bouw of aanleg ter plaatse van de beschermde houtopstand de reden tot de ontheffingaanvraag is, moet allereerst duidelijk zijn dat met de realisatie van bouw of aanleg een zwaarwegend of algemeen maatschappelijk belang gemoeid is. Individuele particuliere belangen of kleine maatschappelijke belangen kunnen dus niet tot velling van een beschermde houtopstand leiden. Vervolgens moet in alle gevallen voorafgaand aan een eventuele ontheffing de alternatieven voor (her)inrichting of andere aanpassing van de plannen voldoende onderzocht zijn en dan onmogelijk of zeer onwenselijk zijn aangemerkt.

Het onderscheid tussen a. en b. beoogt om beschermde bomen met een monumentale status een extra goede bescherming te bieden en de overige beschermde bomen een iets lichtere bescherming. Indien gevaarstelling (voorkomen van letsel of ernstige schade) reden tot de ontheffingsaanvraag is, moeten voorafgaand aan een eventuele ontheffing de (boomverzorging) alternatieven voor kap voldoende onderzocht zijn en als onmogelijk of zeer onwenselijk zijn aangemerkt.

Artikel 5: Procedure

- 1) Schriftelijke of digitale aanvraag is vanzelfsprekend noodzakelijk. Een situatieschets, op te stellen door de aanvrager, blijkt in de praktijk nodig aangezien men anders een tweede maal de ontheffing voor een andere houtopstand zou kunnen gebruiken. Een situatieschets, in het geval van artikel 3 lid 2 genoemde gevallen, is verplicht om misverstand over de exacte boom/houtopstand te voorkomen. Indien de aanvraag het gevolg is van een geplande verandering van de situatie is zowel een tekening nodig van de bestaande situatie als van de toekomstige situatie. Op het aanvraagformulier moet dit zijn aangegeven.

Aanvragers kunnen slechts zijn: eigenaren van of zakelijk gerechtigden tot een houtopstand.

Zakelijk gerechtigden zijn in beginsel degenen die een notariële akte kunnen overleggen inzake een recht van erfpacht, pacht, opstal, erfdiensbaarheid, vruchtgebruik of pootrecht betreffende de houtopstand.

Huurders hebben een persoonlijk en geen zakelijk recht. Zij moeten dus de schriftelijke toestemming voor kapaanvraag overleggen van de verhuurder, die eigenaar van de houtopstand is. De eigenaar van een houtopstand kan bij (huur)overeenkomst of bij machtiging zijn huurders het recht tot ontheffingaanvraag verlenen.

Publiekrechtelijke bevoegdheden. Ook de gemeente zelf, waterschappen, hoogheemraadschappen of andere publiekrechtelijke instanties (provincie, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Ministeries, enz.) kunnen aanvrager zijn. Zij volgen dezelfde procedure als andere aanvragers.

- 3) **Bekendmaking en kennisgeving.** Een advertentie van de aanvraag onmiddellijk na ontvangst (datum postkamer) in een huis-aan-huisblad blijkt in de praktijk de beste manier om tijdig een inzicht te krijgen in alle betrokken belangen zodat een zorgvuldig voorbereide belangenafweging kan worden gemaakt. Wel moet een aanvraag volledig zijn. Indien een onvolledige aanvraag niet tijdig is aangevuld, vervalt hij. Belangrijk is ook het gelijktijdig kennis geven van een besluit en het verzenden aan aanvrager en belanghebbenden. Dit om belanghebbenden en aanvrager een gelijkwaardige rechtspositie te geven met gelijklopende termijnen. Dit vergt wel een goede interne afstemming van ambtelijke ondersteuning. Het is verstandig eerst zeker te zijn van de datum van

publicatie van een besluit in een huis-aan-huisblad alvorens tot verzending aan de aanvrager over te gaan. Het is essentieel om de concrete datum vanaf welk moment de periode van zienswijze of bezwaar ingaat expliciet te noemen in het blad en op de website.

- 6) Dit artikel blijkt nodig te zijn om misbruik van oude kaponthefingen tegen te gaan. Bij meerjarige projecten is het soms voorzienbaar en nodig om af te wijken. In het geval het een ontheffing voor het vellen van meer dan één boom betreft, is de ontheffing voor alle bomen slechts één jaar geldig, ook als in fasen geveld wordt of één boom of enkele bomen al geveld zijn.

Artikel 6: Ontheffingsvoorschriften

- 1) **Standaardvoorschrift van niet-gebruik.** Dit artikel is bedoeld om te vermijden dat de boom al feitelijk gekapt is voordat derden kennis van de kaponthefing hebben kunnen nemen. Aansluiting is gezocht met formuleringen en systematiek uit de rechtspraak en de afstemming van de bouwvergunning op de milieuvergunning. De opschortende werking van dit standaardvoorschrift is niet van toepassing tijdens de beroepstermijn. Dit is gedaan om oneigenlijk gebruik door bezwaarmakers te voorkomen. Bezwaarmakers moeten om tussentijdse kap te voorkomen tijdens de beroepstermijn tegelijkertijd met het indienen van een beroepsschrift een verzoek tot voorlopige voorziening indienen bij de afdeling bestuursrechtspraak van de rechtbank. Ter voorkoming van directe kap na het ongegrond verklaren van de bezwaren, is een termijn van één week vastgesteld waarin niet gekapt mag worden en de bezwaarmakers de mogelijkheid hebben een beroepsschrift en een verzoek tot voorlopige voorziening in te dienen.
- 2) **Herplantplicht.** De voorschriften moeten concreet en precies worden uitgewerkt, bijvoorbeeld naar locatie, boomsoort of grootte. Uit de rechtspraak naar aanleiding van de herplantplicht blijkt dat beleidsmatige uitwerking van aard en omvang van de herplantplicht noodzakelijk is.

Artikel 7: Herplant-/instandhoudingsplicht

- 1) **Voorschriften.** Herplantvoorschriften moeten concreet en eenduidig zijn en mogen zeer gedetailleerd soort, locatie en plantwijze voorschrijven mits dit in het gangbare beleid past. De wijze waarop de zelfstandige herplant- en instandhoudingsplicht wordt uitgevoerd, vraagt dus om beleidsmatige uitwerking. Deze uitwerking kan deel uitmaken van een breder opgezet handavingsbeleid. Factoren die daarbij een rol spelen, zijn de ernst van de overtreding, de mate van (on)verantwoordelijkheid die aan de overtreder kan worden toegekend en de feitelijke mogelijkheden tot uitvoering van een herplant. Financiële herplant wordt vooral toegepast bij bouwactiviteiten. Hiervan is sprake als bij bouwplannen een eventuele herplantverplichting in eerste instantie niet kan worden voldaan. Indien sprake is van natuur geweld of afsterven van een boom door ouderdom, ziekte en/of aantasting, zal bij particuliere bomen geen herplantplicht worden opgelegd indien de boom niet een buitengewone en monumentale functie heeft.
- 5) **Financiële herplant.** Burgemeester en wethouders bepalen de hoogte van de financiële bijdrage na taxatie door een onafhankelijk taxateur van bomen aangesloten bij de N.V.T.B (www.boomtaxateur.nl).

Artikel 8: Afstand van de erfgrenslijn

De leden één en twee van artikel 42 Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek geeft het bekende verwijderingsrecht voor een buur voor bomen binnen twee meter en heesters en hagen binnen een halve meter van de erfgrenslijn. Maar in artikel 5:42 lid 2 is toegevoegd: "tenzij ingevolge een verordening of een plaatselijke gewoonte een kleinere afstand is toegelaten". Daarom is in deze verordening dit artikel toegevoegd dat de erfgrensafstand aanzienlijk verkleint voor zover het publieke bomen, heesters of heggen betreft. Dit bespaart de gemeente ook veel tijd, geld en geschillen. Met "nihil" voor heggen en heesters is bedoeld deze natuurlijke wijze van erfbegrenzing te beschermen en tot de normale standaard te maken.

Artikel 9: Schadevergoeding

De Boswet schrijft voor dat een gemeentelijke verordening dit artikel moet bevatten, hoewel uit de rechtspraak geen enkel geval van een schade-uitkering op grond van dit artikel bekend is. Rechters lijken niet snel (onredelijk) nadeel aanwezig te achten indien een ontheffing om te vellen geweigerd wordt.

Artikel 10: Bestrijding boomziekten

Dit artikel is bedoeld om besmettelijke boomziekten zoals de iepziekte adequaat te kunnen bestrijden. Belangrijk is dat verspreiding van potentieel broedhout en de besmetting wordt voorkomen.

In het vierde lid is een bijzondere bestuursdwang bevoegdheid in aanvulling op de algemene gemeentelijke bestuursdwang bevoegdheid opgenomen, vanwege de ernst van de zaak en noodzaak snel te kunnen handelen met name voor een afdeling "Groen".

Artikel 11: Strafbepaling

- 1) De op grond van dit artikel ingestelde strafvervolging laat onverlet de mogelijkheid van het instellen door Burgemeester en wethouders van een privaatrechtelijke vordering tot schadevergoeding wegens schade aan bomen of houtopstand.

Ratio. De strafmaatbepalingen zijn de basis voor aangifte bij de politie en eventuele strafvervolging door justitie. De bepalingen zijn overeenkomstig de grenzen van de Gemeentewet vastgesteld. Soms kan de rechter overgaan tot bijzondere maatregelen, zoals publicatie van een vonnis of voordeeltokenning (d.w.z. dat justitie afziet van strafvervolging indien verdachte de schade vergoedt).

Samenloop. Ook een samengaan met andere delicten (vernieling van eigendom, belediging van personen, enz.) is vaak aanleiding om een illegale kap of beschadiging door justitie aan te laten pakken.

- 4) De op grond van dit artikel ingestelde strafvervolging laat onverlet de mogelijkheid tot het instellen door Burgemeester en wethouders van een privaatrechtelijke vordering tot schadevergoeding wegens schade aan publieke bomen of houtopstanden.

Schadevergoeding. De ingestelde strafvervolging staat het instellen van een privaatrechtelijke schadevordering als gevolg van waardevermindering of verlies van de boom niet in de weg. Wel blijken rechters en officieren in de praktijk terughoudend in het tweemaal juridisch aanpakken van hetzelfde feit.

Artikel 12: Slotbepaling

Geen toelichting nodig.